

Rok 27.

Przedpłata na pocztach: kwartalnie 1,25 msk., z odnośnieniem do domu 1,62 msk. — Inzeraty od wiersza drobnego 25 fen. — Rękopisów nie zwraca. — Ekspedycja ulica Posadowskiego 39.

Telefon Redakcji: 1142.
Poznań, niedziela 21 lutego 1909.
Telefon Ekspedycji: 1013.

Przedpłata w Poznaniu: kwartalnie 1,20 msk. z odnośnieniem do domu 1,40 msk., miesięcznie 40 f., z odnośnieniem 50 fen. — „Wielkopolanin“ wychodzi codziennie. — Redakcja ul. Dolna Wałowa 1.

Nr. 42.

Złotem

chcą podkopać niezależność naszego duchowieństwa. Rząd pruski zrobił korzystne doświadczenia na urzędnikach przeznaczając dla „specjalnie“ zasłużonych dodatki kresowe.

Podobne dodatki chce rząd dawać tym duchownym katolickim, „którzy wrogich przeciw państwu nie objawiają uczuć.“

A dodatki te wypłacać będzie rząd z pominięciem władzy duchownej!

Co przez to rozumieć?

W czym będzie rząd pruski widział te wrogi dla państwa uczucia?

Na to pytanie odpowiedzieć nie trudno.

Duchowny, który będzie spełniał swe obowiązki duszpasterza jako wierny syn Polski i katolickiego kościoła, nie otrzyma tych dodatków. Otrzyma je tylko taki, który pójdzie rządowi na rękę.

A więc duszpasterz, który nie będzie się zajmował pracą nad ludem, ale za to będzie palił świeczki, był na festynach niemieckich i krzychał „hoch“, który wprowadzać będzie do naszych kościołów śpiew niemiecki, kazania niemieckie, który, gdzie się da, będzie przemawiał urzędowym językiem, ten na pewno otrzyma prezenek rządowy.

Lecz powiadamy to już dziś, że gorzkim mu stanie się ten prezencik, że złoto to zacieży mu gorzej niż centnar ołowiu na sumieniu i że się za te marne marki nalyka i naje tyle wstydu, iż dusza mu od niego się spali.

Mamy bowiem to przekonanie, że od duchownego, który za takie „przysługi“ otrzyma dokładkę, wszyscy się odwrócą i słusznie, bo już go nikt nie będzie mógł uważać za Polaka i wiernego syna Kościoła.

Lecz nie mamy obaw, aby wśród naszych polskich duchownych miał się znaleźć tak chciwy na pruskie złoto, iżby je miał przenieść nad swe obowiązki.

Duchowieństwo okazało tyle siły i czystości charakteru w walce kulturalnej, że i tę próbę przetrwa!

Pruskiemi srebrnikami nikt nie kupi ezczi naszego duchowieństwa.

Niemczyzna wciska się do domów naszych!

Wstyd przyznać, że na kresach naszych i na obczyźnie właśnie średni stan za mało dba o utrzymanie ducha polskiego w domu.

Nasi rodacy, mieszkający na kresach, mają większą styczność z Niemcami niż my, którzy mieszkamy w okolicach, w których żywioł polski przeważa. Lecz właśnie dla tego, że więcej obcuje z Niemcami niż my, powinni dbać o to, aby w domu nie padło ani jedno słowo niemieckie. Szczególnie uważać trzeba na dzieci.

Dzieci nasłuchują się w szkole tyle języka niemieckiego, że bezwiednie prawie przejmują niektóre wyrażenia niemieckie i w potocznej mowie ich używają.

Przeciwko wtrącaniu wyrażeń niemieckich do potocznej mowy rodzice z całą stanowczością powinni występować.

Jeszcze gorszym jest nałogiem zaopatrywanie niemieckich wyrazów w końcówki polskie. Nieraz się słyszy dzieci, jak n. p. mówią: widziałem w „bilderbuchu“, mamy dziś „freikę“, będziemy „ibować“ itd.

Stokroć gorzej, jeżeli dorośli tak kalczą język ojczysty.

A kalczą go niestety. Trzeba się tylko przysłuchać rozmowom robotników, którzy przez czas dłuższy przebywali na obczyźnie. Niektórzy z nich co trzecie słowo wtrącają jakiś wyraz pół polski, pół niemiecki. Aż uszy wiodną, gdy się to słyszy.

A jaka na to rada?

Oto trzeba umieć opanować swój język. Zanim wyraz obcy wtrącimy, namyślimy się, czy nie możemy go zastąpić polskim.

Szczególnie jednak trzeba uważać na dzieci, aby one nie powtarzały w domu niemieckich wyrazów pochwytych na ulicy lub w szkole.

Umieśmy nad drzwiami w naszych mieszkaniach przypomnienie: „U siebie mówię tylko po polsku.“

Kogo chętka weźmie na wtrącenie niemieckiego wyrazu, temu niech to na pomnienie przypomni, że Polak w domu swym tylko po polsku mówić powinien.

Statystyka rzymskiego Kościoła.

Nową statystykę ogłasza tegoroczny Rocznik kościelny („Annuario ecclesiastico“) wychodzący w Rzymie, w początkach każdego roku. Wykaz to organizacji Kościoła katolickiego w całym świecie.

Otóż z początkiem roku 1909 liczone ogółem w całym rzymskim Kościele 946 stolic biskupich wyznania łacińskiego. Z nich 605 znajduje się w Europie i te rozdzielają się jak następuje:

84 we Francji, 54 w Austrii, 53 w Anglii, 268 we Włoszech, 56 w Hiszpanii, 25 w Niemczech, 12 w Portugalii, 6 w Belgii, 13 w Rosji, 7 w Grecji, 1 w Bułgarii, 5 w Holandji, 1 w księstwie Monaco, 2 w Rumunii, 1 w Serbii, 7 w Turcji.

Azja liczy 40 stolic biskupich, z których 32 w Indjach wschodnich, 4 w Japonii, 1 w Persji i 3 w Turcji Azjatyckiej.

W Afryce jest tylko 13 stolic biskupich, podczas gdy w Ameryce jest ich 249, a na wyspach Oceanu i w Australji 32.

Stolic biskupich, obrządku wschodniego zjednoczonego koptyjskiego, ormiańskiego itd. znajduje się 81.

Oprócz tych biskupów, mających własną rezydencję, — jest jeszcze 456 tytularnych (tak zwanych „in partibus infidelium“), którym Stolica Święta udzieliła tytułów biskupa lub arcybiskupa.

Do powyższych stolic dodać jeszcze należy 21 opactw i prelatur tak zwanych

„nullius“, dla tego, że nie są zależnymi od żadnej diecezji, ale tylko bezpośrednio od Stolicy Świętej. 12 delegacji apostolskich 146 wikariatów apostolskich. — Owe wikariaty są zwykle zarządzane przez tytularnych biskupów, podczas gdy prefektury apostolskie, jakich jest ogółem 55, bywają rządzone przez księży, posiadających specjalne pełnomocnictwo.

Z powyższych prefektur apostolskich znajduje się 4 w Europie, 11 w Azji, 21 w Afryce, 10 w Ameryce i 9 w Australji.

Niemczyzna w Galicji.

W Galicji istnieje — według obliczeń „Bundu“ — 220 kolonji niemieckich, z których 107 stanowi samoistne gminy (2 miasta i 105 wsi), 50 tworzy przysiółki, a reszta rozproszona jest wśród ludności krajowej. Razem jest Niemców 100 000 w kraju. O ich położeniu wyraża się „Bund“ w sposób następujący:

„Życie w naszych kolonjach niemieckich możnaby porównać z niewolnictwem żydów w Egipcie. Działalność „Bundu“ zaś równa się górze Horeb z krzakami ognistym, skąd Bóg rozporządził ośwobodzenie Izraela z więzów niewoli.“

Zadaniem „Bundu“ jest utworzyć silną organizację wszystkich Niemców w Galicji bez różnicy wyznania, zatrzeć niechęć powstałą na tle religijnem między katolikami a ewangelikami, zjednoczyć wszystkich do walki o upośledzone prawa i uczynić język niemiecki panującym w kraju. Na takiej podstawie przygotowują się do walki o zdobycie szkół średnich, do zastępstwa w radzie państwa, do walki przeciw polonizowaniu starych nazw niemieckich, jak np. Łańcuta (Landshut), Nowego Sącza (Sandez) itd. i przeciw polonizowaniu urzędów. A prawa do tego opiera „Bund“ przede wszystkim na 100 000 Niemców, oraz na 800 000 żydów, którzy „jako ludzie praktyczni w handlu i życiu codziennem używają języka niemieckiego“. Podając za przykład Przemyśl, powiada „Bund“, że każdy mógłby się przekonać, iż na ulicach, w sklepach, restauracjach, kawiarniach, na pocztach, kolei i w innych urzędach język niemiecki jest w powszechnym użyciu (powodem załoga wojskowa). Ztąd wyradza się u niego przekonanie, że niemieczyzna jest co najmniej dziesięć razy więcej rozszerzona, aniżeli to liczba Niemców samych wskazywała.

Do wykazania większego uprawnienia Niemców do zdobycia zamierzonego celu służyć ma zapewne wydany przez „Bund“ „Przegląd niemieckich osad w Galicji“. Ciekawe daty statystyczne w nim znajdujemy: Lwów np., liczący obecnie 184,090 mieszkańców, przedstawiony jest z liczbą 65,000, a w tem 10,000 Niemców-katolików, ewangelików i żydów (?); Brody, liczące 24,000 mieszcz., a liczbą 1809, w czem 250 Niemców; Kraków, mający 106,800 mieszcz., przed-

stawiony jest z liczbą 60,000, w czem 7000 Niemców itp. Najwidoczniej chodzi o wykazanie jak największego procentu, ażeby tem jaskrawiej wystąpić mogły ich pretensje do różnych praw i przywilejów. Idea wszechniemiecka przeprowadzona jest systematycznie za pomocą agitacji osobistej i publicystycznej. W pismach poufnych, przeznaczonych tylko dla Niemców, przewija się ona jak wąz chytury. Popierana gorliwie przez Schulverein, przez Gustav-Adolf-Verein, przez rząd — przypominamy deputację Niemców galicyjskich u ministra Schreiner'a — tworzy w Galicji placówki germanizacyjne pruskie. Dlatego przedstawia w sobie niebezpieczeństwo wielkie, tem większe, że społeczeństwo polskie nie chce zdać sobie sprawy z grozy sprawy niemieckiej w kraju, w którym i tak zbyt wiele sił absorbują sprawy: ruska i żydowska. Coraz jaskrawsze wystąpienia „Bundu“ powinny obudzić reakcję, obudzić czujność, która wobec planowo do roboty samej i wobec ogromnego poparcia ze strony Wiednia jest nieodzowna.

Jak ukuto ustawę kagańcową.

Były członek partji niem. soc. poseł do parlamentu Koehler podaje w „Giesener Anz.“ ciekawe szczegóły, rzucające charakterystyczne światło na sposób robienia ustawy kagańcowej. I tak zwolennicy posła Liebermanna, wywierali formalny terror, by werbować głosy dla prawa kagańcowego. Niemiecko-socjalnym posłom udało się za pomocą terroru przycisnąć jego Behrensa zmusić do głosowania razem z nimi za paragrafem językowym. Jemu samemu (Koehlerowi) zabrano skrzynkę do głosowania, ażeby nie mógł głosować, oprócz tego zabrała mu frakcja referat o „prawie“ o stowarzyszeniach.

Takim to wręcz haniebnym machinacjom zawdzięcza paragraf kagańcowy swoje powstanie.

Wart Pac pałaca, a pałac Paca!

III ogólny Zjazd Kupiecki.

Niżej podpisany zarząd Związku kupieckiego uchwalił na ostatnim swem zebraniu odbytem w dniu 15 stycznia, połączyć sprawę założenia hurtownego domu kolonialnego w Poznaniu ze sprawą założenia „Bratniej Pomocy Kupieckiej.“

W tym celu odbędzie się

III ogólny Zjazd Kupiecki w Pleszewie w niedzielę, dnia 28 lutego rb. o godzinie 1 i pół po południu w hotelu Wiktorja.

Na zjazd ten zapraszamy wszystkie Towarzystwa Związkowe oraz wszystkich samodzielnych kupców.

Porządek obrad:

1) Zagajenie. 2) Wybór przewodniczącego i sekretarzy. 3) Sprawa założenia „Bratniej Pomocy Kupieckiej“, referenci pp. Samulski z Pleszewa i Thomas z Borku. 4) Sprawa założenia „hurtow-

nego domu kolonialnego" w Poznaniu, referenci pp. Jeziorkowski z Miłosławia i mec. Drwęski z Poznania. 5) Wolne głosy. 6) Zamknięcie Zjazdu.

Dla ważności spraw na zjeździe poruszyć się mających spodziewamy się łaskawego liczego przybycia.

Do miłego zatem widzenia w Pleszewie. — Kupiectwu cześć!

Zarząd Związku Kupieckiego na Rzeszę niemiecką z siedzibą w Poznaniu.

Stefan Cegielski, prezes. Jarosław Leitgeber, wiceprezes. Wacław Ozdowski, sekretarz. Witold Hedinger, zastępca sekretarza. Dr. Pernaczyński, skarbnik. Mec. Jarosław Drwęski, syndyk.

A. Jakubowski z Inowrocławia. J. Konopiński z Śremu. J. Ziółkowski z Kruświcy, — radni.

Celem uczczenia gości przybywających na Zjazd Kupiecki, urządzamy po zjeździe o godzinie wpół do 6 wieczorem wspólną kolację (nakrycie 2 mk.)

Z tej przyczyny uprasza się o jak najwcześniejsze zamówienia nakryć najpóźniej do 25 bm. pod adresem: S. Kugler, hotel Victoria w Pleszewie.

Upraszamy o jak najlichnieszy udział.

Towarzystwo Kupców w Pleszewie.

Wszystkie pisma polskie prosimy o łaskawe kilkakrotne powtórzenie tego komunikatu.

Wiadomości polityczne.

Niemcy. Berlin, 19 lutego. (Z parlamentu.) Na porządku obrad wniosek socjalistów o przyznanie prawa koalicyjnego wiejskim robotnikom, dalej dwie petycje, jedna Towarzystw służby z Norymbergi i okolicy o zaprowadzenie spoczynku niedzielnego, druga polskiego Tow. rolniczego w Toruniu o zniesienie ordynacji czeladnej i przyznanie robotnikom prawa koalicyjnego.

— Berlin, 19-go lutego. (Z sejmu.) Trzecie czytanie projektu do ustawy o pensjach dla duchownych katolickich. Poseł nasz X. prałat Stychel jeszcze raz ostro występuje przeciwko dodatkom kresowym dla duchownych. Ustawę przyjęto. Następnie przystąpiono do drugiego czytania projektów podatkowych.

— Berlin, 19. 2. 09. Początek posiedzenia o 12,15; z ministrów obecni Rheinbaben, minister finansów; trzecie czytanie projektu o uposażeniu księży katolickich. Na wstępie ponawia X. prałat Stychel pytanie swoje, w jaki sposób rząd zamierza zastępować w rozdzielaniu dodatków, czy mianowicie będą o tem powiadomieni biskupi, dyrektor ministerjalny von Chappuis tłumaczy, że za stawiony wniosek biskupom rząd doniesie o tem, który z księży otrzymał dodatek, jednakowoż dopiero po udzieleniu tegoż dodatku. — Przemawiało następnie jeszcze kilku innych mówców. — Stanowisko frakcji polskiej wobec podatkowej noweli wyjaśnił, poseł S. Witała. Nasamprzaw oświadcza mówca, że Koło polskie głosować będzie przeciwko wnioskowi, ażeby pobierano dodatki do podatków za rok 1908, natomiast głosować będzie za rozpoczęciem podwyżek od 7000 marek, a w najgorszym razie od 3000 m. rocznego dochodu. Także poprze Koło wniosek, ażeby zwolnić pracodawców od padawania zarobku swych robotników do opodatkowania. Jest to

przymus z powodu którego właśnie robotnicy stosunkowo ciężiej są opodatkowani od innych obywateli, mających sposoby i wybiegi na ukrycie rzeczywistych swoich dochodów. — Do rzeczy samą podkreśla mówca, że Koło z rzeczowych i politycznych względów głosować będzie przeciwko podwyższeniu podatków wogóle. Projekt rządowy został przez uchwały komisji pogorszony; domagał on się podwyżek od 7000 marek, komisja zeszła na 3000 mk., a wreszcie na 1200 m. Skutkiem tego niższe warstwy społeczeństwa ciężiej zostaną obciążone podatkami aniżeli inne. Ciężary te nie stoją w żadnym stosunku do praw, które w Prusach dla niższych warstw są mniejsze aniżeli dla bogatszych. Wybory są tego namacalnym dowodem. — Oprócz tego powodu kładzie mówca nacisk na to, że ustawy pensyjne zawierają albo potwierdzenie starych albo nowe przepisy antypolskie. Dowodzą one, że rząd zachowuje stary kurs antypolski — w takim razie Polacy sprzeciwiać się będą wszelkim takim ustawom, które kurs ten potwierdzają, a więc i obecnej ustawie o podwyższeniu podatków. — Poseł Paschnicki (woln. zj.) uzasadnił wniosek, domagający się usunięcia landrata z komisji szacunkowej; Hirsch imieniem socjalnych demokratów oświadczył się przeciwko projektowi, ponieważ wyszedł pogorszony z komisji. Jutro początek o godzinie 11.

Rosja. Petersburg. Przy końcu obrad nad projektem prawa z dnia 9 listopada, poseł Grabski zgłosił uzupełnienie do rozdziału 6, dotyczącego przymusowej komasacji gruntów. Poseł Grabski proponował, ażeby prawo rozstrzygania tej kwestji większością dwóch trzecich głosów rozciągnięto również na gubernie Królestwa Polskiego, przyczem nietylko na własność włościańską, lecz i drobno-szlachecką. Poprawka Grabskiego została przez Dumę przyjęta.

Austria. (Rzekomy spis rewolucyjny w Pradze.) Odbyło się kilka nowych rewizji w Pradze, a bardzo wiele na prowincji. Poseł Pacak wystosował na ręce ministra Zaczka protest przeciwko temu postępowaniu. W Wysokim Mycie (Hoher Mauth) odbyła się rewizja w drukarni, która jest własnością posła Kłofacza. Komisja szukała głównie pisma ulotnego, w którym Kłofacz organizował demonstracje antyniemieckie i wzywał do bojkotu. Po południu sędzia śledczy przesłuchiwał Kłofacza, którego obwiniają głównie o urządzenie bojkotu. Z Pilzna donoszą, że przeciwko posłowi Fresslowi wdrożył tamtejszy sąd śledztwo w kierunku zbrodni stanu. „Czeskie Słowo“ występuje jak najgwałtowniej przeciwko rewizjom i zapowiada, że stronnictwa pociągną barona Bienertha w izbie poselskiej do odpowiedzialności. — Stwierdza też, że przy rewizjach nie znaleziono żadnego materiału, któryby miał dla sądu jakąś wartość. — Natomiast dzienniki niemieckie twierdzą, że znaleziony materiał jest bardzo znaczny.

— Wiedeń. (Wyjazd posła austriackiego z Belgradu.) „Reichs Post“ donosi, że poseł austriacki w Belgradzie odjechał z tamtąd wprawdzie za krótkim urlopem, ale stosunki są tak naprężone, że prawdopodobnie poseł nie prędko wróci na swoje stanowisko.

— Wiedeń. Dzienniki po południowe donoszą, że poseł austriacki w Bel-

gradzie otrzymał urlop trzydniowy jedynie ze względów prywatnych, dla uporządkowania swoich stosunków majątkowych.

— Budapeszt. Policja tutejsza otrzymała doniesienie o tajnych naradach Serbów węgierskich, odbywających się celem zajęcia stanowiska w obec zatargu serbsko-austriackiego. Policja wkroczyła do jednego z lokali konspiracyjnych, ale uczestnicy zebrania uciekli. Z powodu tych zebrzań będzie wytoczone śledztwo o zdradę stanu.

Anglia. Londyn. W Izbie gmin, podczas dyskusji nad odpowiedzią na mowę tronową, Balfour oświadczył, że nie ma nic do powodzenia przeciwko polityce rządu w sprawach zagranicznych, ale powątpiewa, czy konstytucja demokratyczna w Persji, którą zamierzono wprowadzić pod naciskiem Anglii i Rosji, może usunąć trudności ekonomiczne. Asquith oświadczył, iż Anglia zrobiła wszystko, ażeby zapewnić pokojowe rozwiązanie powikłań na Bliskim Wschodzie i ma nadzieję, że Hilmi-pasza prowadzić będzie nadal umiarkowaną politykę w stosunku do mocarstw, którą prowadził Kiamil-pasza. Najzupełniejsza zgoda w poglądach Turcji, Austrii i Bułgarii jest oznaką dobrą i zwiastuje utrwalenie się pokoju. Anglia zawsze gotowa będzie okazywać Turcji pomoc przy wprowadzaniu reform. O sprawach perskich wyraził się Asquith, iż znajdują się w stadium bardzo niezadowolającym i niema nadziei na poprawienie sytuacji, dopóki szach nie dotrzyma obietnic. Anglia w żaden sposób nie weźmie udziału w pożyczce i w żaden sposób szacha popierać nie będzie, dopóki trzymać on się będzie obecnej polityki. Rząd wyraża zadowolenie, że zapatrywania na sprawy perskie w Rosji są identyczne z angielskimi. W Izbie lordów debatowano również nad odpowiedzią na mowę tronową. Co do odwiedzin przez parę królewską Berlina, Landsdowne oświadczył, iż niema takich dwóch narodów, któreby nie mogły iść ręką w rękę. Można się cieszyć zatem, że obaj monarchowie podkreślili tę przyjaźń, która przysłuży się pokojowi powszechnemu.

— Londyn. (Katastrofa w kopalni.) W kopalni węgla kamiennego w West Stanley w hrabstwie Durham nastąpił straszny wybuch. Zasypało 200 robotników. Skutkiem uszkodzenia szybu, akcja ratunkowa jest bardzo utrudniona. Są obawy, że wielu robotników zginie.

Subhasty w lutym.

Dnia 22 na sądzie w Nakle o godz. 10 posiadłość zap. Brückenkopf nr. 213, Karola Bayera w obszarze 24,94 ar. oszacowana do podatku na 300 marek dochodu

Dnia 23 na sądzie w Pile o g 10 zabudowania i rola zapisana Pila nr. 364, 495, 899, 1018 i 1056, Emila Siegerta, w obszarze 4,39 11 ha.

Dnia 23 na sądzie w Stęszewie o godz. 11 i pół rola i łąka zap. Będlewo nr. 162, Jakóba Witkowskiego, w obszarze 62, 60 ar

Dnia 24 na sądzie w Bydgoszczy o g. 11 zabudowania, fabryczne i rola zapisana Bydgoszcz nr. 813, Ottona Trennerta, w obszarze 71,58 ar., oszacowana do pod. na 1500 mk. dochodu.

Dnia 23 na sądzie w Krotoszynie

o godz. 10 posiadłość zapisana Krotoszyn nr. 57, Ludwika i Michaliny z domu Domańskiej, Waszyńskich, wartości rocznego dochodu 150 m.

Dnia 24 na sądzie w Wieleniu o godzinie 10 i pół posiadłość zapisana Grünthal nr. 10, Heleny Rethur z domu Vogel.

Dnia 25 na sądzie w Grodzisku o godzinie 10 dom z ogrodem i zabudowaniami zapisane Opalenica nr. 26, Józefa Koteckiego, oszacowano do podatku na 210 m. dochodu.

Dnia 25 na sądzie w Jarocinie o godzinie 10 rola i folwark zapisane Wojciechowo nr. 102 i 1, Henryka i Miny z domu Lübber, Ohmstede, w obszarze 2,28,56 ar. i 74,15,35 ha.

Dnia 25 na sądzie w Rawiczu o godzinie 10 posiadłość zapisana Sarne (Sarnowo) nr. 84, Józefa Maćkowiaka, w obszarze 30,00 ar., oszacowana do podatku na 268 m. dochodu.

Koncert Józefa Śliwińskiego.

Na wczorajszym koncercie Józefa Śliwińskiego sala była zapełniona — nowy to dowód owej wielkiej sympatii, jaką publiczność poznańska stale artystę otacza. Program złożony nader umiejętnie zainteresował wszystkich. Koncert składał się z utworów Schumanna, Tschai-kowskiego, Chopina i Liszta. Artysta oślni słuchaczy swą bajeczną wprost techniką — dla Śliwińskiego najtrudniejsze utwory są jakby zabawką fortepianową, wydobywa on cudowne tony z instrumentu, pod jego ręką melodia płynie jednym cudem, pełnym poezji śpiewem. Artysta pomimo swej nadzwyczajnej techniki nie zatracił miękiego, lekkiego uderzenia, wnika w intencje poszczególnych kompozytorów i dla tego gra jego ma tylu zwolenników. Śliwiński należy do najlepszych interpretatorów Schumanna, to też „Davidsbündlertänze“ tegoż kompozytora wyszły w oddaniu Śliwińskiego z całą doskonałością. To samo można powiedzieć o sonacie Tchaikowskiego. Udegraniem trzech ostatnich etud, preludjów, Barcarolli i Scherza Chopina wywołał artysta istną burzę oklasków.

— Prześlicznie przeprowadził śpiew w „Na wodzie“ i „Gretka przy kołowrotku“ Schuberta - Liszta. Zakończył artysta koncert piękną rapsodją hiszpańską Liszta, najeżoną tylu trudnościami technicznymi, że tylko tej miary pianista, co Józef Śliwiński może ją zagrać tak skończenie poprawnie i z takim zacięciem. To też rozentuzjasmowana publiczność wywoływała artystę po kilka razy, w nadziei, że nas obdarzy jakim naddatkiem, niestety oczekiwania nasze były płonne — nie tracimy jednak nadziei, że Śliwiński w przyszłym sezonie nie zapomni o Poznaniu i do nas przybędzie.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Poznań, dnia 20 lutego 1909.

Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

* **Prośba!** Weteran z roku 1848 liczący 84 lat wieku, złożony ciężką chorobą, niezdolny do jakiegokolwiek zajęcia, w wielkiej znajdującej się potrzebie, odzywa się na tej drodze do publicznego miłosierdzia. — Składki upraszamy przysyłać na ręce ekspedycji „Wielkopolanina“, ul. Posadowskiego nr. 39.

97 MACOCHA.

Powieść z francuskiego.

(Ciąg da szy)

I od tego dnia zmieniły się jej zwyczajnie zupełnie. Całe dni pragnęła spędzać w parku, a dla Teresy stała się tak słodka, uważająca, prawie czuła, że młoda kobieta nie mogła tego nie zauważyć i zadawała sobie pytanie, co może być za przyczyna tej zmiany nieoczekiwanej.

Doktor aczkolwiek przebywający na leżeniu mieszkaniu, wyjeżdżał rano do Paryża i wracał dopiero o godzinie 4 po południu. Eugenia, która na wszystko bacznie zwracała uwagę, nie mogła nie spostrzedz, iż profesor przez łatwą do zrozumienia delikatność, nie przechadza się w tej części parku, do której dotyka ich pawilon. Należało zmienić taktykę.

Pewnego południa pani Daumont usiadła z córką w tej stronie parku, gdzie zwykł się przechadzać profesor, wkrótce go też zobaczyła zbliżającego się z synem, siedmioletnim Renem.

Malec biegł trzymając w ręku balonik, na kilka kroków przed swoim ojcem, od chwili do chwili zwracając się doń i uśmie-

chając czule. Słyszając ten głos dziecięcy a wesóły, Teresa zadrżała, zbladła i podniosła się nagle. Głos ten wskrzesił w jej sercu bóle niezapomniane. Chciała odejść, lecz matka ją zatrzymała.

Malec ymczasem przybiegł do Teresy.

— Lubisz pani kwiaty? — zapytał ze szczerością właściwą dzieciom — poczekaj, zaraz ci urwę bukiet.

Pierwsze lody zostały złamane, dalej już było łatwiej sobie poradzić tak wytrawnej mistrzyni intrygi, jaką była Eugenia — Z jednej strony uczyniła z Teresy pacjentkę doktora, z drugiej starała się by dziecko jego uczynić współnikiem swoich planów.

Chłopczyk okazał się podatnym narzędziem wręku przebiegłej matki. Maleństwo, którego matka odumarała w niemowlęctwie, miało wprawdzie gubernantkę w osobie pani Brigaud bardzo zacnej i starszej już wiekiem matrony, uczuwało jednak potrzebę delikatnej pieczyoty niewieściej, jaką tylko matka ukochać może. Tulił się więc jak małe ptaszko w objęcia Teresy, która okrywała go pocałunkami ze łzą gorzką, myśląc o córce swej, utraconej na zawsze. Malec i młoda kobieta sami o tem nie wiedząc, zapłonęli ku sobie sympatą najwyższą, a gdy pani Daumont

pewnego razu podesunęła mu myśl, czy chciałby mieć Teresę za drugą mateczkę, dziecko opuściło oczy i zamyśliło się nie na żarty. Podobala mu się jednak ta nazwa, bo w chwilę potem ściskając ją za szyję, powtórzył kilkakrotnie:

— Mateczko, matuchno!

Pani Brigaud, obecna przytem podczas lekcji, zapytała Renego.

— Dla czego nazywałeś pannę Daumont mateczką?

Dziecko odparło bez wahania:

— Bo kocham ją, jakby naprawdę była moją matuchną.

Nie myślisz już więc o twojej prawdziwej mamie, po której tak płakałeś?

— Czy myślę o niej? Ależ naturalnie. Będę ją kochał zawsze i nie zapomnę nigdy. Ale zdaje mi się, że ja mam przy sobie gdy widzę moją młodą przyjaciółkę Teresę. Wtedy jestem taki szczęśliwy. I gdyby się tata zgodził.

Na co?

— Wziąć pannę Teresę na mateczkę dla mnie, a za drugą żonę dla siebie.

— Spróbuj.

Rene w ten sam sposób wyraził swoje uwielbienie dla nieszczyśnej kochanki Gastona i przed ojcem, a ten ustępując prośbom

malca, a może nawet i własnemu życzeniu, którego dotąd wyznać przed sobą nie śmiał, oświadczył się państwu Daumont.

— Droga pani — rzekł do matki Teresy — odwiedziły moje nie są wyrazem prostej grzeczności jedynie, mają one także powód daleko ważniejszy.

— Czy być może?

— Nie inaczej, będę bowiem mówił z panią o rzeczach, których usłyszeć może nie jesteś przygotowana.

— Niemniej jednak słuchać będę — przerwała pani Daumont — z zainteresowaniem, o którym pan nie powinien wątpić.

Nadto chciałbym, ażeby rozmowa nasza mogła się odbyć w obecności pana Daumont.

— Mąż mój powrócił z Paryża przed pięciu minutami. Pan pozwoli że pójdę go uprzedzić.

Po chwili ukazał się pan Daumont, do którego uściśnięł mu rękę serdecznie.

Mój drogi — rzekła Eugenia — pan de Lorbac życzy sobie pomówić z nami o rzeczach bardzo ważnych.

Robert z powagą wskazał mu krzesło, a następnie i sam usiadł.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Maszynki
do tarcia, krajania z 4
nożami, ameryk.
Nr. 0. 1. 2. 3.
M. 5. 6. 7,50 10.

Konwie
do transp. mleka oraz
wszelk. przyb. do mlecz.

Centryfugi
„Perfekt“ model 1907. w użyciu najpraktyczniejsze
na 85. 115. 165. 220 litrów
po M. 170. 190. 240. 280.
na 50 litrów po 75 marek
włącznie ustawienie i wprowadzenie w bieg.

Maszynki
angielskie do czyszczenia dywan.
po M. 10, 13, 50 17, 50 20, 25

Łózka
dla robotników całe żelazne
bardzo mocne po M. 12,00

Umywalki, bidety i klosety
hermetycznie zamykane.

Maglownie angielskie, pokojowe i stołowe
oraz **maszyny do prania**
poleca

Firma T. Otmianowski, Poznań
Telefon 565. Telefon 565.

Dom
masiwy budowany w wielkim porządku, mieszczący ładny skład kolonialny, 4 izby i kuchnię, do tego remiza i kawałek ogrodu, jest w bardzo wielkiej i bogatej wsi od nierodaka pod korzystnymi warunkami zaraz do sprzedania. Cena kupna 5 tys. marek, wpłaty 1900 M. Zgłosz. przyjmuje **A. Obarski, Rawicz.** 939

Kasa oszczędności
Banku Rolniczo-Przemysłowego
Kwilecki, Potocki & Sp.
Pracujemy na oprocentowanie wkładki każdej wysokości od 1 mk. począwszy i placę od 3 do 4 i pół proc. wale umowy

Cebule
rzadko ładna, najmniejsza, jasna, obrana, poleca każdą ilość bez konkurencyjnie tanio **Henryk Pohl** w Lignicy (Liegnitz)
Pierwszorządne powagi lekarskie polecają
MAGGI ponieważ takowa pobudza apetyt i działa bardzo korzystnie na trawienie. Zawsze w zapasie u
S. Dressler, Apteka na Śródcie. Śródka Rynek 12.

8 proc. dywidendy za r. 1908
wypłaca od dzisiaj członkom swoim kasa nasza.
Spółka Rolników Parcelacyjna
Poznań, plac Wilhelmowski 18.

Woda postawit

SAPONIN
wszelkie dotychczasowe środki do prania i proszki mydlane nowoczesny środek z marką ochronną „Koszulka“.

Jedna próba wystarczy aby się przekonać o użyteczności Saponinu. Każda gospodyni i pani domu posiadająca Saponin, Saponin „Koszulka“ posiada wielką siłę niszczącą brudów, wobec tego silnie używać na wystawie lekarsko-higienicznej w Łwowie 1907.

Złoty medal
Jako najwyższą nagrodę. Paczki po 1/2 kg. 25 fen. wszędzie do nabycia. Trzeba żądać wyraźnie „Saponin“ z „Koszulką“ i nie brać nic innego.

Chem. fab. Czesława Najdroższego w Starogardzie (Pr. Stargard Bz. Danzig.)

PROSPER, KRAKÓW

Spółka stolarska POZNAŃ tylko **Jezuicka 5** poleca **meble** i całkowite wyprawy w wielkim wyborze po przystępnych cenach i na dogodnych warunkach.
Tischler Rohstoff- und Absatzverein E. G. m. b. H., przy Farze. Telf. 207.

3 wyjątkowe dni w Bazarze 95 fen.

Stary Rynek 38/39 obok Czerwonej Apteki.

W poniedziałek 22 bm. } każdy przedmiot
We wtorek 23 „ } **88 fen.**
W środę 24 „ }

Nigdy nie powracająca sposobność do zakupna gustownych podarków i artykułów gospodarczych

W tych 3 dniach zamiast 95 fen. tylko **88 fen.**

95-fenygowy Bazar

B. SIMON

tylko **Stary Rynek 38/39** obok Czerwonej Apteki.

Plugi
jedno i kilkosobowe

Kultywatory
dokładnie pracujące.

Siewniki Schubradowe

od 3—1 i ćwierć szerokości, silnej konstrukcji.

Specjal. drylowniki włóściańskie

od 1 1/4—1 1/2 mtr. szerokości, lekkiej konstrukcji na 1—2 koni

Brony i walce do ziemi

jako też wszelkie inne maszyny i sprzęty rolnicze poleca i ma stale na składzie

Tow. Akcyjne Th. Flöther Gassen N/L.

Filja w Poznaniu

Kantor: **św. Marcin 33.**

Skład **ul. Colomba 20** u spedytora Hartwiga.

Bei dem im Januar 1909 statt
gehabten öffentlichen Verkauf
der in der städtischen Pfand-
leihanstalt verfallenen Pfand-
schuldner ein Überschuss er-
geben. Die Eigentümer der Pfand-
scheine No. 35959 bis 42150
werden hierdurch aufgefordert,
diese Überschüsse spätestens bis
zum **1. Mai 1909** in der
Pfandleihanstalt, Ziegen- und
Schulstrassen-Ecke, gegen Quit-
tung und Rückgabe des Pfand-
scheines in Empfang zu nehmen,
widrigenfalls dieselben bestim-
mungsgemäss verfallen und die
Pfandscheine für erloschen er-
achtet werden. 388

Posen, den 16. Januar 1909.
**Die Pfandleihanstalts-
Deputation.**

Zegarki i biżuteria
z złota i srebra
po jak najtańszych cenach. Upra-
sza się kartą pocztową zażądać
katalog z rycinami.
H. Tschepke, zegarmistrz.
Bojanowo. 901

Skład kolonialn.
dobrze zaprowadzony jest do
sprzedania. Gotówki potrzebnej
około 2000 mk. Of. do eksped-
ycji Wielkopolska pod nr. 926

W pewnym pow. mieście Ks.
Poznańskiego gdzie sąd, jest
posiadłość
z restauracją i pełnym wy-
szynkiem, w domu narożnym do-
brze położonym, 5 min. od dwor-
ca, z powodu choroby żony wła-
ściciela natychmiast przy wpłacie
12—15000 M. za cenę 72 000 M.
do sprzedania. Przynosi 2000 M.
stałej i 1000 M. pobocznej. dzierż.
bez restauracji. Of. uprasza
W. Prałat, Leszno (Lissa i. P.)
Prawie za bezcen (140 M.) jest
natychmiast kompletna

olejnia
do nabycia. 935
J. Napieralski, Buk.

Am Montag, d. 19. April 09
und an den folgenden Tagen fin-
det in der städtischen Pfand-
leihanstalt, Ziegen- u. Schul-
strassen - Ecke, die 625

Auktion

der zurückgestellten und ver-
fallenen Pfänder von No. 42151
bis einschl. 49085 statt. Der Ver-
kauf von Brillanten, Gold- und
Silbersachen, ist auf Donnerstag,
den 22., Freitag, den 23. u. Mon-
tag, den 26. April 1909 fest-
gesetzt. Die hierbei erzielten
Ueberschüsse unter 30 M. sind
bis zum 14. August 1909, diejenigen
über 30 M. bis zum 4. Juli 1910
gegen Vorzeigung der Pfand-
scheine in der Pfandleihanstalt
abzuheben, widrigenfalls sie dem
Reservefonds überwiesen werden.
**Die Pfandleihanstalts-
Deputation.** 5739

Wprawna panna
do krawiecczyni potrzebna za-
raz **ul. Butelska 14 I p.**

Od pierwszego marca r. b. po-
trzebny jest 911

organista kawal.

dla kościoła w Szamocinie.
Znajomość pieśni polskich i nie-
mieckich konieczna. Zgłoszenia
przyjm. ks. prob. w Margoninie.
Potrzebny od 1-go kwietnia 1909

pisarz
lub

elew gospodarczy
pilny z zamiłowaniem do gospo-
darstwa. Zgłoszenia do 931
Dom. Zelazno, p. Samostrzel.

UCZNIA

syna uczciwych rodziców przyjmie
B. Sadowski, Krotoszyn
mistrz zegarmistrzowski.

Panna

biegła ekspedientka może się zgł.
zaraz lub od 1 marca, również

młody pomocnik
dobrze polecony znajdzie stałą
zatrud. Of. z pod. pensji przyjm.
St. Dybiński, Kustrzyn.
Handel kolonialny.

Kowal

kaw. wysłuż. żołnierz, znający do-
brą robotę i prow. młocarni z pra-
są znajdzie samodzielne miejsce
od 1. 4. 09 w

Dom. W Sepnie I.
p. Kościeln (Kosten)
Przedstawienie osobiste.

Od 1 do 14 marca potrzebny
z powodu ćwiczeń wojkowych
mego pomocnika biegły 922

ekspedjent.

B. Pińkowski w Strzelnie.
Handel tow. kolonialn. i łakoci.

Potrzebny od 1 lub 15 marca br.
dobrze polecony 936

czeladnik młynarski
kawaler w średnim wieku. Zgło-
szenia z podaniem pensji przyjm.
Lohnia Mühle p. Rudzinitz O.S.

Poszukuję dzierżawy lub kupna

gościńca

Zgłosz. przyjm. **W. Woźniak**
Poznań, Halldorfstr. 21.

Dom z ogrodem

stós. do każd. interesu jest za ce-
nę 6.000 M. do sprzedania. 916
M. Cegielka, Fabianowo
p. Poznaniem.

Poszukuję 771

uczni

z dobrego domu z lepszym wy-
kształceniem szkolnym od 1 kwie-
tnia 1909 pod korzystnymi wa-
runkami.

T. Rzymkowski
Drogerja, skład farb i tow. kolon.
Kruszwica. Telefon nr. 43.

Znajdą trwałe posady zaraz
i od 1. 4. 09 **Pisarze gosp.**
Kowal-maszyn. „gospody-
nie dworskie z gotow. poko-
jowe krawcowe, i panna słu-
żąca na wies. Dobre praczki
kucharki, pokojowe do
miasta do wielkich domów, wszel-
ka służba znajdują najlepsze miejsca
BIURO KOMISOWE
Stefan Chelmiński Poznań
Stellenvermittler
plac Wilhelmowski 14 II-p. podw.

2 panny

do składu znajdują stałe miejsce.
K. Kuźaj, W. Garbary 19.
Fabryka garderoby męskiej.

Sprzedawaczki
które znają cokolwiek szycia

uczennica
potrzebne zaraz lub później
J. Guszczyński, Oborniki.
Skład tow. krótkich i łokciowych

Dzielnicy agenci
do sprzedaży maszyn rolnic.
na wysoką prowizją
mogą się zgłosić do
Towarz. Akcyjnego
Th. Flöther, Poznań
św. Marcin 33.

Urzędnik gospodarczy
potrzebny na pensją 600—800 M
pod dysp. dziedzica od 1. 4. 09

BIURO KOMISOWE
Stefan Chelmiński
Pośrednik posad
Poznań, plac Wilhelmowski 14 II-p.

Panna do stroju
potrzebna na małe miasto od 1. 4.
Zgłoszenia z odpisem świadectw
i pod. pensji przy wolnym stole
i stancyi przyjmują ekspedycja
Wielkopolska pod nr. 940.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Potrzebni od kwietnia: 901
Kuchmistrzini do wdowy dzie-
dziczki dobre miejsce, na 400 M.
Gospodyni do miasta do starsz.
pana sam. **Kucharka** do dworu.
Panna-sł. do hr. bez pras. na
wys. pensją **Pracznia** do dworu
na 210 M. **Gospodynie** z got.
do dworu na wysokie pensje.
Służący kaw. do dworu na 400 M.
Służący kaw. do miasta. **Strze-
lec-służący kaw.** **Pisarz g.**
na 400—500 marek.

Niedziela, dnia 21 lutego 1909.

Concentrated Fluid of Great Wild Valerian

Angielski wyskok walerianowy

Jedyny prawdziwy i nieszkodliwy środek przeciw **bezsenności** jako też i **rozdrażnieniu nerw.**

Kilka kropli tego płynu usuwają wszelkie niedolegliwości nerwowe a w większej ilości używane,

spowodują sen spokojny

Cena butelki 2 marki, trzy butelki franko przez zaliczkę pocztową. Do nabycia tylko **w Hohenzollern Apotheke**
Berlin W. Königin Augustastr. 50.

Tomasz Laube

polska fabryka powozów i uprząży
Poznań, ul. Wrocławska 18 (obok poczty)

poleca w wielkim wyborze wszelkiego rodzaju powozy,
jako to:

Karety, landauery, najmodniejsze koczki, powozy do polowania, plauki, otwarte powozy i bryczki. Szory od najwykwintniejszych do najsłabszych.

**Wszelkie reparacje uskutecznia
się szybko po cenach niskich.**

Nasza kasa płaci od złożonych

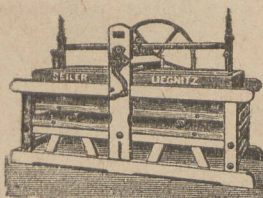
oszczędności

- 4 procent za kwartalnym wypowiedzeniem,
4 i pół procent za półrocznym wypowiedzeniem,
5 procent za rocznym wypowiedzeniem.

Kto ma u nas depozyt złożony, a kupi grunt od nas, temu wypłaca kasa nasza depozyt nawet bez wypowiedzenia.

5 proc. hipoteki pierwszomiejscowe w pierwszej połowie ceny
kupna się obracające są u nas każdego czasu do nabycia.

Adres: Bank Parcelacyjny, Posen, Victoriastr. 12

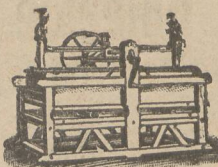
Polyskująca bielizna

osięga się przez moje niezrównane magle
wszelkiego rodzaju ręczne i pędzone siłą,
rozmaitej wielkości najnowszej konstrukcji
2 letnia gwarancja, bardzo lekko i bez
łaskotu chodzące. (Spłata ratami)

Patenty i D. R. G. M.

Seiler'a fabryka maszyn w Lignicy (Liegnitz) 49.

Dyplomowana najwyższemi odznaczeniami, domowe magle rozm. rodzaju. Zastępca **St. Kaiser, Poznań W. 3.** Nowa Ogrodowa 46. **Fabryka i składy** Poznań W. 3 ul. Głogowska 46 przy centr. dworcu. **Fabr. i miejsce wystawy** Poznań W. 3 ul. N. Ogrodowa 48. **Hardenberg** zchlona.

J. Schammel
Wroclaw 93 Brüderstr. 19

angielskie magle kręcone
przez urząd patentowy zastrzeżone.

przez urząd patentowy zastrzeżone.

Cenniki darmo. ➡ ➡ Plata ratami dozwolona!

Popełkane ręce usuwa zadziwiająco szybko i pewno

Obermayer'a mydło Herba

do nab. w wszystk. apt. i drog. kaw. 50 f. i 1 mk.

Do 5 marek i więcej dziennego zarobku!

Maszyzny do więźnienia pończoch
i trykot. od 120 M. na odpłatę.
Nauka darmo, robotę też odbieram.
Cennik fabr. za 30 fen. w znaczku.

St. Lewandowski, Bromberg
Brückenstr. 2. 520

RTO szuka posady niechaj
zażąda kartą kor. „Allge-
meine **Vakanzen-**
liste“, Berlin 73, Bülowstr.

**Stare meble kupuje
i sprzedaje Jaśkiewicz,
Wielkie Garbary 50. 616**

Tanie czeskie pierze

1 funt szarego
dartego pierza 1
mk. półbiałego
1,30 mk. 1 funt
białego kwapow.

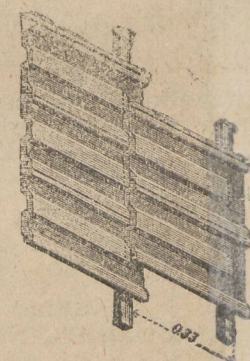
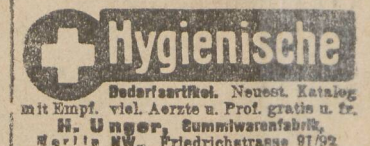

datego 1,70 mk. 190 mk. 1 funt
 najdelikatniejszego śnież obalego
 datego 2,70 i 3,40 mk. Wysoka
 bez cła za zaliczką od 10 f. po-
 cząwszy franko. Zamiana dozwol-
 ona, za niestosowne pieniądze
 z powrotem. 4353

S. Benisch in Deschenitz nr. 848.
Czechy (Böhmen.

Darmo a więc gratis
otrzyma Pan także 10 naj-
lepsz. śledzi opiek. i 20
do 38 delikat. śledzi tak-
że najlep. śledz. w gale-
recie do tego jeszcze 1
wędźon. węgorza, jeśli
Pan puszkę ca. 55-60 lu-
dnych wielkości średniej
pełnych i tłustych śledzi
solonych zamówi za 2,57
M. opakow. fr. 645

E. NAPP NACHF. Swinemünde 200

**Czerwone i odporne na
działanie powietrza
dachówki**
dostarcza po korzystnych cenach
franko do każdej stacji
i służy próbami

Rajmund Byczkowski
Freienwalde a. O.

Dobrá

cegłę i dachówkę

polecają

Parowe cegielnie w Ludwigsbergu
stacja Mosina.

Dr. Thompson'a

proszek mydlany
najlepszy w użyciu, najtańszy
i najdogodniejszy w świecie
środek do prania.

3993

Wszędzie do nabycia.

Hurtownie.

Detalicznie.

**Mydła, sody, mączki
świece, szczotki,**

wszelkie artykuły do prania i oświe-
tlenia w wyborowych gatunkach
po niskich cenach poleca

Centralna Drogeria

elef. 238. **J. Czepczyński** Telef. 238.

Skład detaliczny

Poznań, Stary Rynek 8

Magazyny hurtowne ul. Południowa 3.

Mieszkam teraz przy ulicy Wiktorji 14 I piętro.

Antoni Koczwarą, lekarz - dentysta

specjalne zastosowanie metod usunięcia bólu przy plombowaniu
w prawianiu i rwaniu zębów.

51 praw. zatw. gatunków!

Najwyższe nagrody.

Wyroby fabryki i gorzelni

B. KASPROWICZA w Gnieźnie.

Filja w Berlinie

główne składy w Paryżu i w War-
szawie, reprezt. eksport. w Hamburgu,
eksport zagraniczny i zamorski

120 gatunków butelkowych
likierów, wódek i koniaków
mają w w większym lub mniejszym wyborze
na składzie

W POZNANIU

następujące firmy:

Adamski St.
Andruszewski B.
Becker W.
Błażejowski H.
Bogacki Fr.
Cichowicz A.
Danielewski St.
Filipowski W.
Glabisz A.
Glabisz B.
Grajewski J.
Hologą W.

Ignatowicz K.
Januchowski A.
Januszkiewicz E.
Krokowski A.
Krüger C.
Laskowski L.
Lausch L.
Leitgeber J. N.
Lewandowski T.
Moszczeńska H.
Niedbalski W.
Pepel J.

Pfitzner A.
Politowicz St.
Rogoziński J.
Smyczyński J.
Solyga M.
Walczynski J.
Wawrzyniak J.
Wencek W. H.
Wyrzykowski J.
Ubysz A.
Ziętkiewicz St.

Brakujące gatunki zamawiają powyższe firmy na
zyczenie odwrotnie.
Własny telefon w Poznaniu nr. 2427.

Mam zamiar sprzedać
gospodarstwo

swoje, wraz z żywym i martwym
inwent., obejm. 110 mórg dobrej
ziemi, włącznie około 10 mórg
dobr. łąk i pastwisk, bez wymiaru,
budynki w dobr. stanie, osobny
dom dla 4 komorników, nadające
się przeto do parcelacji. Położ.
dogod., przy szosie mieście i ko-
leji. Zgł. przyj. **Józef Król**
Skrzyżki p. Kurnik. 861

Kosztujemy maskowe

wypożycza tanio
Helena Pawlikowska,
ulica Butelska 15 I piętro.

Urzednik gospodarezy

żonaty w sile wieku, 27 lat przy
gosp. obznaj. z wszelk. gał. gosp.
szuka posady od 1. 4. 1909.
Zgł. do eksp. Wielk. pod nr. 871.

Kilku pomocników ogr.

i uczni poszukuje zaraz 870
A. Giziński, Zawady 19.
Ogrodnictwo artystyczne i handl.

Złotodajna egzystencja!

Aut. fabryka octu

udowodnione dochody przynoszą-
ca, beznaganna funkcja, największa
produkcja dostarczająca stałej
rzetelnej klienteli jest z powodów
prywatnych pod korzystnymi wa-
runkami za bardzo wartościową
cenę do sprzedania. — Oferty u-
prasza się przesać do ekspedycji
Wielkopolanina pod nr. 843.

Chłopak

chcący się wyuczyć ogrodnictwa,
potrzebny jest od 1 marca. Zgł.
przyjmuje **F. Łagoda**
Pakosław Kr. Neutomischel.

Poszukuje 887

uczni

do handlu kolonialnego, win, cy-
gar i destylacji zaraz lub od 1. 4.

M. Dykiert

Kostrzyn — Kotschin.

1/4 beczka 450-500 najwybor-
niejszych tłustych

śledzi solonych

o wysmienitym smaku, za mk.
12. Pół beczki za mk. 6,50
Puszka pocztowa mk. 2. Oryg.
beczka najlepszych śledzi z ikłą
i mleczem około 1100-1200 sztuk
mk. 36. 1/4 beczkę około 44
kg. za mk. 13,50. Pół beczki
około 22 kg. za mk. 6,75. Są-
deczek pocztowy najwyborniej-
szych **śledzi opiekanych**
mk. 2. 5 puszek mk. 9. 10 pu-
szek mk. 16,50. Najwyborniej-
szych **tłustych bytlingów**
pudło 10 funtowe mk. 3. Prze-
syłka za pobraniem pocztowem.
Opakowanie darmo.
Otto Stöwer, Grimm 3.
(Ostsee.) 4880

Do mego handlu kolonialnego
i wyszynku przyjmie od 1-go mar-
ca 1909 młodszego, dobrze pole-
conego 885

ekspedjenta

W. Walkowiak, Janówiec
(Janowicz i P.)

Forczpana

jak najlepiej poleconego, poszu-
kuje od 1 kwietnia 884
Dom. Łagiewniki p. Kobylin.

Ogrodnika

żon. lub kawalera dobrze pole-
conego, któryby się zajął wyda-
waniem w podwórzu, poszukuje
się od 1 kwietnia. Kopie świad.
z podaniem wymagań do eksped.
Wielkopolan. pod nr. 883.

PANNA

biegła ekspedjentka, która już
dłuższy pracowała w takim inte-
resie, potrzebna od 1 kwietnia do
wyszynku wódek, piw i wina.

P. A. Błaszak
Środa. (Schroda)

Pomocnika

do składu tow. kolonialnych, ze-
laza, win, cygar i maszyn poszu-
kuje zaraz lub od 1 kwietnia 09.
Takowy musi oprócz ojczyńskiego
języka, znać dobrze język niemiecki,
być biegły w pisaniu i książ-
kowości, oraz zdolny do podróży.

Kazmierz Bieda,

Ostrzeszów — Schildberg i. Posa.

Ucznia

syna uczciwych rodziców, do han-
dlu kolonialnego, poszukuje za-
raz lub od 1. 4. 09 886

L. Filipiński

Środa Schroda.

Handel kolonialny, skład piw
i fabryka wody selterskiej.

Kucharza

samotn. z dobr. rekomend. po-
szukuje się od 1 kwietnia, także
potrzebna 882

gospodyni podw.

dobrze polecona. Kopie świad.
z podaniem wymagań pod adr.

Dom. Łagiewniki
p. Kobylin.

Ucznia

z lepszym wykształcen. szkolnem
przyjmuje

Ed. Kowalski,

„Drogerja pod aniołem”
Trzemeszno Tremessen.

Chłopca

do kredensu usługi poszukuje
od 1. 4. 09 888

Dom. Uzarzewo
p. Kobelnitz.

Dla syna właścicielskiego poszu-
kuje się miejsca jako

elewa gospodar.

Zgł. piś. do eksp. Wielk. p. n. 862.